

זיכרונות האקדמיה ללשון העברית

כ"ח-כ"ט-ל'

לשנים התשמ"א-התשמ"ב-התשמ"ג

ירושלים
האקדמיה ללשון העברית
התשמ"ח

ב"זכרונות האקדמיה ללשון העברית" מתפרסמים:

א. החלטות האקדמיה בענייני הלשון ובכל שאר העניינים שבתחום פעולתה;

ב. דינים וחשבונות על פעולתה;

ג. זיכרון דברים של הוויכוחים המדעיים בישיבות המליאה;

ד. זיכרון דברים של הוויכוחים המדעיים בישיבות שאר מוסדותיה, אם המנהלה רואה צורך בכך.

(עיון תקנון האקדמיה, סעיפים 35-36)

העורך: יגאל ינאי

סייעו בעריכה: מלכה זמלי, רחל וייס

סדר ועריכה במחשב: ציון בושריה וטל בן-יהודה

המו"ל: האקדמיה ללשון העברית, ירושלים

הכתובת: ת"ד 3449, ירושלים 91034

דפוס גרפ-פרס, ירושלים

ה ת ו כ נ

6	החברים באקדמיה בשנת התשמ"א-התשמ"ג
8	החלטות האקדמיה
13	ישיבות המליאה

שנת התשמ"א

13	הישיבה המאה ארבעים ושמונה דו"ח על פעולות המנהלה, 14. - דו"ח המזכירות המדעית לשנת התש"ס, 18. - שו"ת בעניין הכתיב חסר הניקוד, 18, 21. - מונחי רפואת שיניים, 26. - מונחי מתמטיקה וניקודם, 27. - מונח בקשר ואלקטרוניקה: "בזק", 29. - מונחים בשימוש כללי: נרמול, 30.
36	הישיבה המאה ארבעים ותשע לזכר הא' צבי ברמאיר ע"ה, 37. - דיון בדו"ח הוועדה לעברית בת זמננו ובתגובת המנהלה, 41. - אישור מונחי מתמטיקה, 57.
58	הישיבה המאה חמישים לזכר הא' אריה לייב פאיאנס ע"ה, 59. - מלים בשימוש כללי: מרכול, 62. - רכב, 62. - מחנאות ונגזריה, 63. - מעונוע, 63. - תשר, 63. - מונחי פסיכולוגיה, 63. - שדלה וכיו"ב, 70. - המחאת נוסעים, 70. - מדור, 71. - המשך הדיון בדו"ח הוועדה לעברית בת זמננו, 72.
82	הישיבה המאה חמישים ואחת לזכר הא' אורי צבי גרינברג, 82. - ענייני דקדוק: כללי הסגול, 83. - דיגוש בג"ד כפ"ת אחרי "אי", לא", 94. - ניקוד "אמן", 94. - ניקוד "הלך-רוח", 97. - מונחי משרד: מחק, 98. - מעטפת חלון, 99. - מלים בשימוש כללי: הסעדה, מסעיד, 101.
102	הישיבה המאה חמישים ושתיים לזכר הא' חיים שירמן ע"ה, 102. - המשך הדיון בדו"ח הוועדה לעברית בת זמננו, 107. - אישור מונחי המתמטיקה, 122. - אישור מונחי הדמוגרפיה, 123. - אישור מונחי לבוש ותפירה, 127. - מלים בשימוש כללי: רכבל, רכבלים, 130. - קלטת, 131.

- 133 הישיבה המאה חמישים ושלוש
תקציב 1983/1982, 133. - בחירות לאקדמיה ולמוסדותיה, 134.

שנת התשמ"ב

- 138 הישיבה המאה חמישים וארבע
הרצאת הא' משה בר-אשר: "בירורים בדקדוק לשון חכמים", 139. -
מונחי דקדוק לבתי-הספר, 145. - שמות בסיום "סך" (להוציא משקל
"פֶּעֶלָן"), 156. - מונחי דמוגרפיה, 162.

- 169 הישיבה המאה חמישים וחמש
מונחי דקדוק לבתי-הספר, 170. - משקל "תן" - תי"ז דגושה, 170. -
ממונחי המשרד: מִתְּכַנֵּן, 171. - מונחי דמוגרפיה, 172. - מלים בשימוש
כללי: אמן, אמנות, 180. - מחיר עליון, מחיר תחתון, 181. - קָשֶׁר, כְּדִין,
מִתֵּר, לגיטימי, 183. - למחזר, 188. - שעת שיא (prime time), 188. -
דו"ח המזכירות המדעית להתשמ"א, 190.

- 195 הישיבה המאה חמישים ושש - המאה חמישים ושבע
לזכר הא' שמואל ייבין ע"ה, 195. - ניקודן של מלים לועזיות, 198. -
מונחי פסיכולוגיה, 222.

- 225 הישיבה המאה חמישים ושמונה
דיון ואישור מונחי שיתוך, 226. - מונחי אקוסטיקה, 231. - מונחי
פסיכולוגיה, 234. מלים בשימוש כללי: happening, 238. - דו"ח על "חוק
הלשון העברית", ודיון, 248. - קנייה/מכירה בהמרה, 253. - השימוש
במקף, 255.

שנת התשמ"ג

- 257 הישיבה המאה חמישים ותשע - המאה ושישים
כללי הדגש החזק באותיות שוואיות, 257. - מונחי פסיכולוגיה, ואישור
המילון, 277. - דו"ח המזכירות המדעית לשנת התשמ"ב, 279. - הרכבת
ועדת בחירות, 284.

- 285 הישיבה המאה שישים ואחת
בחירת חברים וחברים יועצים לאקדמיה, 285.

286	הישיבה המאה שישים ושתיים - המאה שישים ושלוש
	הרצאת הא' חיים רבין על "האטימולוגיה ומשמעות מלים במקרא", 287.
	- ענייני דקדוק במשקל "פעי", כנספח לשמות הסגוליים, 291. - מונחי
	רפואת שיניים, 304. - מונחי תכנון מרחבי, 309.
319	המילון ההיסטורי ללשון העברית.
319	שנת התשמ"ב
326	נספח
332	שנת התשמ"ג
338	נספח

החברים באקדמיה בשנים התשמ"א - התשמ"ג¹

	אברהם אבן-שושן
	שרגא אברמסון
	עוזי אורנן
	אפרים אלימלך אורבך
נבחר לחבר יועץ בג' באדר התשמ"ג.	* משה אזר
	* חיים איזק
	שרגא אירמאי
	עלי איתן
נבחר לחבר יועץ בג' באלול התשמ"א.	* אילן אלדר
נבחר לחבר יועץ בג' באלול התשמ"א.	* אהרון אמיר
	יהושע בלאו
נבחר לחבר לג' באדר התשמ"ג.	אבא בנדויד
	זאב בן-חיים
	* משה בר-אשר
	ניסן ברגרין
	אפרים ברוידא
נפטר בכ' בשבט התשמ"א.	* צבי ברמאיר
	○ חיים אריה גינזברג
	גדעון גולדנברג
נפטר בו' באייר התשמ"א.	אורי צבי גרינברג
	אהרן דותן
	אברהם ש' הלקין
	שמעון הלקין
	* שולמית הראבן
	* מאיר ולנשטיין
נבחר לחבר יועץ בג' באלול התשמ"א.	* אברהם טל
	* דוד טנא
נבחר לחבר יועץ בג' באדר התשמ"ג.	* יוסף יהלום
נפטר בה' באדר התשמ"ב.	שמואל ייבין
נפטר בט' בניסן התשמ"ג.	○ שאול ליברמן

1. מינוי החברים שנתמנו בשנים הקודמות - עיין "זיכרונות האקדמיה ללשון העברית", כרך א-ב, עמ' 9; כרך ג-ד, עמ' 2-1; כרך ה, עמ' 2-1; כרך ו, עמ' 2-1; כרך ז-ח, עמ' 6-5; כרך ט, עמ' 6-5; כרך י-יא, עמ' 6-5; כרך יב, עמ' 6-5; כרך יג, עמ' 4-3; כרך יד, עמ' 6-5; כרך טו, עמ' 6-5; כרך טז, עמ' 6-5; כרך יז, עמ' 6-5; כרך יח, עמ' 6-5; כרך יט-כ, עמ' 159; כרך כא-כד, עמ' 57, 162; כרך כה-כז, עמ' 6-7.

○ - חבר כבוד

* - חבר יועץ

היה חבר יועץ. נבחר לחבר בג' באדר התשמ"ג.

- * אהרן מגד
- מאיר מדן
- שלמה מורג
- * משה מייזלש
- * משה מיקם
- אהרן מירסקי
- עזרא ציון מלמד
- שמשון מלצר
- יעקב מנצור
- דב סדן
- * יזהר סמילנסקי
- אריה לייב פאיאנס
- * דן פגיס
- יעקב פולוצקי
- * אמציה פורת
- * עזרא פליישר
- * יהודה פליקס
- גד בן עמי צרפתי
- מנחם צבי קדרי
- חיים רבין
- אליעזר רובינשטיין
- יהודה רצהבי
- יצחק שבטיאל
- חיים שירמן
- * יצחק שלו
- מאיר שלי
- שלום שפיגל
- דניאל שפרבר

נפטר בי' באדר ב' התשמ"א.
התפטרותו נמסרה בי"א בסיוון התשמ"ב.

היה חבר יועץ. נבחר לחבר בג' באלול התשמ"א.
התפטרותו נמסרה בי"א בסיוון התשמ"ב.
נבחר לחבר יועץ בג' באלול התשמ"א.

נבחר לחבר יועץ בג' באלול התשמ"א.

נפטר בי"ב בסיוון התשמ"א.
היה חבר יועץ. נבחר לחבר לג' באלול התשמ"א.
נפטר בט"ו באלול התשמ"ג.

נבחר לחבר יועץ בג' באדר התשמ"ג.

החלטות האקדמיה

אין צורך להשתמש במקף, אלא כשמבקשים לציין אחדות מושגית, או למניעת אי-הבנה.

ריבוי חֻבֶּרֶת - חֻבֶּרֶת
[ראה: "כללי הסגול בנטיית השם", כ"ה באדר ב' התשמ"א, מתוקנים].

מותר לדגש את בג"ד-כפ"ת אחרי מלות השלילה אי, לא- [כגון: אי-בהירות].

הצירופים הַלְד־רוח, הַלְכ־רוח - אושרו.

[ישיבה קנ"א]

בשמות שסיומם -סָן (להוציא משקל פֻּעֵלָן), הקמץ והצירי הקודמים ל־סָן ייחטפו (גם כשיש כנגדם שמות ממין זכר, המסתיימים בתנועות האלה). למשל: כִּלְכֵּלָן, מִדְּעָן, מִשְׁפָּטָן, תוֹתָן; פִּסְתָּרָן, מִלְגָּן;

שמות בסיומת -תָן שאין כנגדם שמות המסתיימים ב־סָה או ב־ת' הנקבה, משקלם יהיה דוגמת פֻּעֵלָתָן, בתי"ו דגושה. למשל: גִּבְרָתָן, רַעֲבָתָן, כְּרִסָּתָן, שְׂכֵלָתָן. שמות בסיומת -תָן שיש כנגדם שמות המסתיימים ב־סָה הנקבה, יבוא בהם שווא בהברה שלפני הסיומת. למשל: תְּבוֹסָתָן, תְּאֻתָן.

[ישיבה קנ"ד, והשלמה בישיבה קנ"ה]

ניקודן של המלים הלועזיות בלשוננו

א. אין משתמשים בחטפים; שווא במלים אלה - נח הוא. אפס תנועה יסומן בשווא נח. השווא יושמט באות האחרונה של המלה, כאשר יש רצף שוואים.

ב. כל תנועת ו תיכתב בחיריק מלא. למשל: צִילִינְדֵרִי; הִידְרוֹדִינָאמִי; הִיסְטוֹרִיָה; טִיפּוּס; לוֹגָאֲרִיתִּמִּים; דִּיִּסקוּס; סִינְטֵטִי;

ג. כל תנועת ו תיכתב בו"ו חלומה. למשל: פּוֹנְצִי; מַגְנֵטוֹמֹטוֹרִי; קוֹאֹרְדִינָאצִיָה; אוֹבִיקְטִיבִי; גֵּאוֹלוֹגִיָה; אוֹפְטִימָאֲלִי; סְטֵרֹבֹּסְקוֹפִית; מְצוֹסוֹפְרָאנוּ;

ד. כל תנועת ו תיכתב בו"ו שרוקה. למשל: מוֹלְקוֹלָה; מוֹלְטִי; אִמְפּוֹלָה; טוֹרְבִּינָה; פּוֹנְקָצִיָה; אוֹלְטָרָא;

ה. לציון תנועת **a** ישמשו **קמץ ופתח**, לפי כללי העברית:
בהברה פתוחה, ובהברה סגורה מוטעמת - **קמץ** (קיים),
ובהברה סגורה בלתי מוטעמת - **פתח**.
למשל: קטלוג; קתמטיקה; קסקודי; מגנטרון; קתודה; קונטים; אידאלי; אמפולה;
דינטרון;

ו. כל תנועת **e** תנוקד בסגול¹.
למשל: דופלקס; טלפון; אפקטיבי; טלקס; תאורטי; דיפרנציאלי; אלקטרודות;

תנועת **eu** מכווצת תיכתב בצירי מלא.
למשל: אירופה; גירולוג; רימאטי; איפורה; פנימאטי; איקלידית; ליקוציט; גיטראלי;
פסידור;

ז. אין מסמנים הכפלה, ככלל. בהתעורר צורך לסמן - יבוא דגש חזק, לא אות כפולה.

ח. באותיות ג'ד'ת' לא יסומן דגש קל².
באותיות ב'כ'פ' יסומן דגש קל כאשר הוא נשמע.
[ישיבה קנ"ו - קנ"ז]

דגש חזק יבוא על פי המשקל והבניין, ולא על פי המקרה הפרטי. לפיכך מותר לסמנו
לפי המשקל והבניין, ולא לשנות ולשמוט את הדגש בגלל אות שוואית, למשל: כסאות
(כסאָם), אשכּם, חקכּם.
והמנקד על פי המצוי במקרא - לא טעה.
מותר לדגש יו"ד שוואית אחרי מ"ם השימוש, תמיד.
זאת בצד המצוי במקרא, שאינו משתנה. כך
יו"ד שוואית לאחר וי"ו ההיפוך תהיה רפה.
לאחר ה"א הידיעה תודגשנה כל האותיות, חוץ מן הגרוניות, והמ"ם השוואית בכלל
הדגושות.

[ישיבה קנ"ט - ק"ס]

נספח לשמות הסגוליים - משקל "פע" (שמות בעלי לה"פ יו"ד)

שלוש קבוצות כאן:

א. שמות שתחילתם שווא (או חטף), הן בנפרד הן בנסמך,
כגון: ארי, גדי, דלי, חלי, חפי, טני, טפי, כוי, כלי, סעי, נהי, נשי, סחי, צדי, עלי, פרי,
צבי, ראי, רעי, שתי וכד'.

1. [הערת העורך: הכלל הזה שנה' בח' בכסלו התשמ"ז. ראה ישיבה קפ"א-קפ"ב].
2. [הערת העורך: הכלל הזה בוטל בי"ז באדר א' התשמ"ו, ותחתיו בא כלל אחר. ראה
ישיבה קע"ז-קע"ח].
3. יוצא מן הכלל - שם המקום, עין-גדי.

ב. שמות שתחילתם שווא (או חטף) או סגול (או צירי) בנפרד, אבל בנסמך ניקודם שווא (או חטף): בכי, דחי, חצי, ירי, לחי, מרי, קרי, שבי.

ג. שמות שתחילתם סגול, הן בנפרד הן בנסמך: משי, פתי, שחי, שפי.

ד. צורות הריבוי של שמות כאלה היא על דרך הסגוליים, חוץ מן: קלי, מעי, פרי, שריבויים: כלים, מעים, פרות. צורת הזוגי של לחי: לחים. צורת הריבוי של מעי (מפלת): מעיים (מעי מפלת); ריבוי לחי (=לוח, קורה): לחיים.

ה. בנטיית היחיד שעל דרך הסגוליים: פה"פ בחיריק, ובגרונית או לפני גרונית - בסגול. כגון: גדי, פריכם, כלדי, חציו, מעיו. נטיית ארי - בפתח. הערה: במקרא - כלדי, פריד, פריכם, פריהם, שביכם.

ו. הריבוי בשווא-קמץ נטייתו בקיום הקמץ: גדיד, חצאים. נטיית כלים, פרות ומעים: כלדי, כלכם, כלים; פרוידי, פרויכם, מעי הדגה, מעיהם (במקרא: מעיהם).
[ישיבה קס"ב-קס"ג]

צירופים ומלים בשימוש כללי

בזק - telecommunication (ובוטל "קשרי רחוק")

[ישיבה קמ"ח]

מרכול - [שם כולל, לכל החנויות הגדולות מסוג זה] - supermarket ("סופרמרקט")

(גם כגון מרכול גדול, מרכול ענק)

drive-in - רכב

ועל-פי זה גם הצירופים:

קולנוע-רכב

בנק-רכב

מסעדת-רכב

מחנאות - camping

אתר מחנאות - camping site

יצא למחנאות - to camp

מחנאי - camper

מעונע (בריבוי: מעונעים) - caravan

תשר - tip ("טיפ")

שדלה - lobby ("לובי")

שדלן - lobbyist

שדלנות - lobbying

המחאת נוסעים - traveler's check

מדור (במלון) - suite ("סוויטה")

[ישיבה ק"ן]

- מִהֶדֶק (ניירות) [משקל ביוני פֶּעַל] - paper clip
 אָטֶב (ניירות) [הֶתֶקוּ קִפִּיצִי לַהֲצַמְדַת נִיירוֹת] - bulldog clip
 מַכְלָב [מִכְשִׁיר לַחִיבוּר נִיירוֹת] - stapler
 (מַכְלָב נִגְזַר מְשׁוּרֵשׁ כִּל"ב, שְׁעִנִּינוּ חִיבוּר בַּתְּפֵּרִים גִּסִּים)
 הַכְּלִיב [חִיבֵר בַּמַּכְלָב] - to staple
 כְּלִיב [סִיכַת הַמַּכְלָב - צוֹרֶתָה צוֹרֶת הָאוֹת ח] - (wire) staple
 תֶּפֶס [לַהֲצַמְדַת הָעֵט אוֹ הָעִיפְרוֹן לַבֶּגֶד, לַתִּיק וְכֹדוּמָה] - clip [of pen, of pencil]
 לְחִיצָה [הֶתֶקוּ בַּעַט וְכֹדוּמָה, לַדְחִיקַת חוֹד הַמִּילּוֹי לְשֵׁם כְּתִיבָה] - push button
 מַחֲק - eraser, rubber
 לוח אָטֶב [מַצַּע קִשִּׁיחַ, שְׁנִייר הַכְּתִיבָה שְׁעִלּוֹ מוֹצַמֵּד בְּאֵטֶב] - clip pad
 מִנְפֶּק נִייר [הֶתֶקוּ לַתְּלִישֵׁת פִּיסוֹת מַגְלִיל נִייר] - paper dispenser
 (מִנְפֶּק נִגְזַר מְשׁוּרֵשׁ נִפ"ק שְׁעִנִּינוּ יָצָא)
 מְגִשִּׁית פֶּתָקִים - slip tray
 קְלָמְרִית [קַעְרִית שְׁבִתָּאִיָּה אֲבִזְרִי מְשֻׂרֵד, כְּגוֹן: עֵטִים, מִהֶדְקִים, מַחֲק, מַחֲדָד] - desk caddy
 דְּבִקָּה [מַדְבָּקָה בְּלֹא הֶרְטָבָה] - self-adhesive lable
 סֶרֶט נִייר דְּבִק - adhesive paper tape
 סֶרֶט דְּבִיק [בְּלֹא הֶרְטָבָה] - self-adhesive tape
 מִנְפֶּק סֶרֶט דְּבִיק - self-adhesive tape dispenser
 מַעֲטָפֶת חֲלוֹן [מַעֲטָפָה שְׁבָה פֶּתַח לַקְרִיאת הַמַּעַן שְׁבִמְכַתֵּב שְׁבִתוּכָה] - window envelope
 תֵּא דוֹאֵר, ת"ד [לְקַבֵּל דְּבָרֵי דוֹאֵר בְּבֵית הַדוֹאֵר] - post (office) box
 תִּיבַת דוֹאֵר [לְמַשְׁלוח] - mail box, pillar-box
 תִּיבַת מַכְתָּבִּים [בְּכִנִּיסָה לְבֵית] - letter box
 הַסְּעָדָה [כְּגוֹן: שִׁירוֹת הַסְּעָדָה] - catering
 מְסַעֵיד - caterer
- [ישיבה קנ"א]
- רֶכֶבֶל [בְּרִיבּוּי: רֶכֶבֶלִים] - funicular, teleferage, cable car
 קַלֶּטָה - cassette
- [ישיבה קנ"ב]
- שְׁעַת שִׂיא - prime time
 מַחְזָר, מַחְזוֹר - recycling, to recycle
 מִתְכַּוֵּן - adjustable
 מַחִיר עֲלִיוֹן, מַחִיר תַּחְתּוֹן - floor price, ceiling price (וּבוֹטֵל "מַחִיר תַּקְרָה")
 קָשֶׁר, קָדִיו, מִתֵּר, לִגִּיטִימִי - legitimate
 קָשֶׁרוֹת, לִגִּיטִימִיוֹת - legitimacy
 אָמֶן - אֶרְטִיסֵט, וְעִיסוֹקוּ - אָמְנוֹת
 אָמֶן - בַּעַל מַלְאָכָה, וְעִיסוֹקוּ - אָמְנוֹת
- [ישיבה קנ"ה]
- הַמִּלִּים חֲנָה, הַלּוּלָה, אֲרוּץ, הַתְּרַחֲשׁוֹת, תּוֹצַעְנָה לְמַבְקָשִׁי תַּחֲלִיף לִ"הֶפְנִינֵג" הַלּוּעִזִּי
 מִכִּירָה (אוֹ קִנְיָה) בְּהֶמְכָּרָה - trade-in
- [ישיבה קנ"ח]

